

Світлана Вікторівна Боднар,
кандидат педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов Одеського інституту фінансів,
Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі,
вул. 25 Чапаївської дивізії, 6, м. Одеса, Україна

НАВЧАННЯ УСНОГО АНГЛОМОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

У статті розглядається проблема навчання усного англомовного економічного дискурсу майбутніх менеджерів. Розглянуто поняття «дискурс», «діловий дискурс», «економічний дискурс». Визначено лінгвістичні (лексичні, граматичні, стилістичні) та соціокультурні особливості усного англомовного економічного дискурсу та встановлені соціокультурні норми англомовного ділового спілкування. Представлено систему роботи з навчання усного англомовного економічного дискурсу, спрямовану на розвиток комунікативно-дискурсивних вмінь майбутніх менеджерів, яка передбачала відбір автентичного матеріалу, виокремлення етапів навчання (лінгво-підготовчого, репродуктивно-комунікативного, професійно-дискурсивного), створення комплексу вправ та комунікативних завдань.

Ключові слова: усний англомовний економічний дискурс, дискурсивна компетенція, студенти економічних спеціальностей.

Сучасні новації лінгвістики, зокрема, в галузі теорії дискурсу спонукають до переосмислення теоретико-методичних засад формування іншомовної компетентності студентів економічних спеціальностей як лінгводидактичної проблеми. У площині антропоцентричної, комунікативно-діяльнісної, компетентнісної парадигми метою мовної освіти є формування мовної особистості майбутніх економістів, здатних до використання іноземної мови (системи мовних засобів усіх лінгвістичних ярусів мови) як засобу спілкування і пізнання, формування мовних і мовленнєвих компетенцій, які забезпечують безперешкодне спілкування іноземною мовою в різних сферах і ситуаціях професійної комунікації.

У нашому дослідженні зосередимо увагу на складовій комунікативної діяльності, а саме на іншомовній дискурсивній діяльності, формування якої і виступає метою нашої роботи. *Об'єктом* дослідження є процес навчання англомовного економічного дискурсу. *А предметом* – організація роботи, спрямована на навчання усного англомовного економічного дискурсу студентів вищих економічних закладів освіти.

Зауважимо, що проблема вивчення дискурсу належить до категорії актуальних завдань сучасного мовознавства. Дискурс є багатомірним явищем, що має цілий ряд дефініцій. Однак на сьогодні не існує єдиного визначення, що охоплює всі контексти його вживання. До того ж сутність дискурсу, його одиниці, структура, типологія знаходяться у стані вивчення й уточнення. Розглянемо поняття «дискурс» більш детально. Поняття «дискурс» вперше було введено в науковий обіг засновником трансформаційного й дистрибутивного аналізу З. Харрісом у 1952 році як надфразова одиниця в контексті інших одиниць. Сучасні науковці (Ф. Бацевич) визначають дискурс «як сукупність мовленнєво-мисленнєвих дій комунікантів, пов'язаних з пізнанням, осмисленням і презентацією світу мовцем і осмисленням мовної картини світу адресанта слухачем» [3, с. 138]. Схожі погляди

висловлює і О. Кубрякова: «Під дискурсом слід мати на увазі саме когнітивний процес, пов'язаний з реальним мовлетворенням, породженням мовленнєвого твору, текст же виступає кінцевим результатом процесу мовленнєвої діяльності, яка виливається в певну завершену (і зафіксовану) форму» [4, с. 187]. Т. ван Дейк зазначає, що «дискурс є складною єдністю мовної форми, значення й дії, що могла б бути щонайкраще схарактеризована за допомогою поняття комунікативної події чи комунікативного акту... Мовець і слухач, їхні особистісні й соціальні характеристики та інші аспекти соціальної ситуації, безсумнівно належать до цієї події [3, с. 121-122].

Багатьма вченими (Н. Арутюнова, Ф. Бацевич, В. Варакіна, Т. ван Дейк, В. Карасик, А. Кібрік, В. Плунгян, К. Серажим, З. Харріс) відзначається подвійна природа дискурсу: з одного боку, дискурс – це процес, діяльність, дискурсивна практика, а з іншого – текст, продукт, що актуалізується за певних умов. У лінгвістичному енциклопедичному словнику Н. Арутюнова визначає дискурс як «зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками; текст, який розглядається в аспекті подій» [2, с. 136].

Навчання майбутніх економістів усного англомовного дискурсу уможливорює як ознайомлення студентів зі зразками іншомовної мовленнєвої і немовленнєвої поведінки, яка реалізується в межах ситуативного контексту, так і формування вмінь співвідносити іншомовні засоби з певними ситуаціями, умовами та завданнями спілкування.

Різновидом дискурсу, який співвідноситься з діяльністю майбутніх менеджерів, є діловий дискурс. Це поняття Т. Чрділелі трактує як соціально обумовлену комунікативну подію, що характеризується певною формою організації мовного матеріалу, яка обумовлюється параметрами ситуації спілкування, залежить від інтенцій

та офіційного статусу комунікантив, які мають потрібні повноваження для організації та оптимізації того чи того виду предметної діяльності в інституційно-виробничій сфері заради досягнення практичних цілей [13, с. 8]. Діловий дискурс або бізнес-дискурс І. Ярошук визначає як спілкування на професійну тематику в економічній галузі, що організовується з метою досягнення комунікативної мети його учасників [7, с.76]. С. Рибачок звужує діловий дискурс до поняття «економічний дискурс», який трактує як відображення лінгвосоціокультурної взаємодії, що реалізується в мовленнєвій практиці суб'єктів економічної діяльності [5, с. 20].

Ми визначаємо економічний дискурс як різновид бізнес-комунікації, яка відбувається в економічній сфері з колегами, партнерами, замовниками, керівництвом, сприяє розв'язанню економічних проблем, знаходженню шляхів урегулювання та подолання кризових ситуацій, розробленню стратегій розвитку підприємства, вирішенню виробничих питань, ухваленню рішень, впливу на кінцевий результат перемовин, нарад, ділових бесід, передбачає врахування соціокультурних орієнтирів економічної галузі, і в процесі якої формується дискурсивна компетенція людини.

У свою чергу, дискурсивна компетенція майбутніх менеджерів охоплює вміння та навички професійного спілкування, уміння адекватно їх застосовувати у відповідній комунікативній ситуації, здатність мовної особистості будувати і сприймати цілісні дискурси різних типів (усні та писемні) відповідно до комунікативного наміру в межах певної ситуації спілкування з урахуванням їхньої специфіки на макро- і мікрорівнях та взаємозв'язку екстралінгвістичних і лінгвістичних компонентів.

В економічному дискурсі можна виділити мову економіки, мову економічної документації, мову економічної реклами, мову ділових телефонних розмов тощо. Щодо способів взаємодії між комунікантами, виокремлюємо: монологічне (виступає один учасник спілкування); діалогічне (дві особи обговорює проблему); полілогічне (здіяно троє і більше учасників) мовлення. Дискурс поділяється на усний та писемний. До усного економічного дискурсу, який вивчається в нашій роботі, відносимо: ділові зустрічі / засідання / наради / перемовини / брифінги з зарубіжними партнерами, бізнес телефонію, презентації, співбесіди з нагоди працевлаштування, економічні форуми / конференції / конгреси. Розглянемо лінгвістичні характеристики усного англомовного економічного дискурсу.

Перш за все, проаналізуємо особливості англомовної термінологічної лексики економічної спрямованості, бо навчання іншомовної фахової лексики є неодмінним складником навчального процесу з іноземної мови на факультетах економічних спеціальностей ВНЗ, оскільки ефективність іншомовного фахового спілкування значною мірою залежить від його лексичного оформлення.

Під час дослідження особливостей англійської економічної термінології нами встановлено, що така лексика не має ознак багатозначності та експресивності, їм

властива переважно стилістична нейтральність, точність та конкретність. Представимо лексичні особливості:

- велика кількість загальноекономічної (*to finance, expenditure, transfer, earnings, taxes*) та вузькоспеціалізованої (*liability, assets, entity, fiscal revenue, to levy on*) термінологічної лексики;

- міжгалузеві терміни (*model, operation, information, data*);

- стійкі термінологічні звороти (*to exempt from a tax* – звільнити від оподаткування; *rebate on export* – зниження податкової ставки на експорт; *net trading profits* – чистий торговельний прибуток);

- професійні ідіоми (*high finance* – finance that involves large amounts of money used by government and large companies; *to budget time* – to estimate time; *monkey business* – dishonest behavior);

- абрєвіатури (*VAT* (value added tax) - The VAT system offers advantages, such as rebates on exports; *WTO* (World Trade Organisation), *EFTA* (European Free Trade Association) – International organisations such as the WTO and EFTA regulate tariffs and reduce trade restrictions between member countries) та скорочення, що вживаються в діловому мовленні (*e-commerce* = electronic commerce, *e-mailed* = posted by electronic mail);

- термінологічні неологізми, що відображають сучасні перетворення у сфері економіки й бізнесу (*micro-finance* = *microlending* – практика надання дрібних кредитів незможним для підприємницької діяльності без вимоги гарантії повернення цих кредитів у вигляді застави (e.g. The amount of microlending has mushroomed. Many microlenders have become successful commercial institutions), *job-coaching* – спеціальні курси для безробітних, які навчають, як поводитися на співбесіді з працівниками відділу кадрів (e.g. Workshy youngsters are to be sent on American-style job-coaching courses to learn what to wear, say and do at employment interviews);

- іншомовні запозичення (сьогодні в англійській мові вживається цілий ряд запозичень з української мови для позначення реалій незалежної України: *bazaar economy* – поняття для відображення поширеної практики торгівлі багатьма українцями на ринках Польщі й інших країн Східної Європи привезеними із собою товарами (e.g. No one knows the scope of the bazaar economy, but economists figure that tightening border restrictions will cost 140000 jobs on the Polish side and probably more in Ukraine);

- цифрові (*£133 or \$206 hotel stay per night* = this price includes all meals plus access to a full-service fitness spa/pool; *Cadbury has shut nearly 20 per cent of its 133 factories and cut 10 per cent of its 55,000 global workforce*) та формульні показники, трансформовані у вербальні вирази (Homogeneous product such that $qI + q2 = Q$ where Q is industry output and qi is the output of the i-th firm);

- лексична синонімія (терміни, представлені з одного боку англомовним терміном, а з другого – іншомовною терміноодиноцею, що повністю адаптована в словниковому складі термінології бізнесу й активно взаємо-

діє з питомими термінами (*businessman – entrepreneur* (фр.) – ‘підприємець; власник підприємства’; *stock exchange – bourse* (фр.) – ‘фондова біржа’);

- терміни британського варіанту англійської мови й терміни-американізми (e.g. *bonus issue – stock dividend* – випуск пільгових акцій – випуск безплатних акцій; *joint stock company – corporation* – акціонерне товариство; компанія; компанія з обмеженою відповідальністю; корпорація);

- співіснування застарілих та сучасних термінів (e.g. *monger – tradesman – продавець; торговець*);

- графічне формотворення (*business-to-business – B2B* – електронна торгівля за схемою “від одного ділового підприємства до іншого”; *business-to-business-to-consumer – B2B2C* – електронна торгівля за схемою “від одного ділового підприємства до іншого і до споживача”). Наприклад: “*Another general message to the believers was: B2B (business-to-business marketing) and B2C (business to consumer) are so five minutes ago; from now on it’s all about B2B2C.*”

Граматичними особливостями усного англомовного економічного дискурсу є наступні:

- чимала кількість однорідних членів речення (e.g. *Savers and borrowers are connected by financial intermediaries including banks, thrift institutions, insurance companies, pension funds, mutual funds and finance companies*);

- вступні слова (*On the one hand, if we borrow we have to pay the lenders back, with interest. Previously, the problem was solved by issuing stock*);

- пасивні конструкції (e.g. *Foreign currency monetary amounts should be reported using the closing rate*);

- модальні дієслова (e.g. *Without the loans, the company may go ahead. Economy could move to a higher speed limit*).

Стилістичними особливостями усного англомовного економічного дискурсу є наступні:

- наявність метафор (e.g. *The real push toward a new policy of the company has been detected recently; The amount of advertising has mushroomed*);

- епітети (e.g. *Enormous pay-packages, generous deals and rewards are offered when joining a company*);

- метонімія (e.g. *The head of the firm has retired recently*);

- повтори (e.g. *Economic development has brought benefits to the populations of both the more economically developed and the less economically developed countries*);

- паралельні конструкції (e.g. *In the stock market people buy and sell shares of corporate ownership. In the bond market people buy and sell promissory notes.*)

- відокремлення (*On the one hand, if we borrow we have to pay the lenders back, with interest. It’s their company, after all*);

- інверсія (e.g. *Offering Ireland the prosperity of EU membership was like giving an access to too many happy hours. Sadly it was all uncontrollable*);

- алюзія (посилання на загальновідомі в англійській лінгвокультурі явища чи феномени. Наприклад,

негативний ефект кризи в економіці називають «Titanic; financial 9/11; Winnie-the-Pooh economy», обман – «Trojan horse», джерело безмежного багатства – «Klondike; Eldorado» (*The scale of problems is a kind of financial 9/11*).

В економічному дискурсі також частотні приклади, в яких міститься соціокультурна інформація, знання якої вкрай необхідно для компетентного економіста. Наприклад, вираз «*Wall Street*». - *It is a 0.7-mile-long (1.1 km) street running eight blocks, where financial markets of the United States (all financial sector) are situated. (E.g. People immediately think of Wall Street when they hear the words “stock exchange”).*

Щодо соціокультурних норм ділового спілкування, то необхідно зазначити певні відмінності, які також слід враховувати під час підготовки до участі в усному англомовному економічному дискурсі. Наприклад, *In the USA it is not customary for businessmen who know each other to shake hands at every meeting – handshakes are more for the situations of introduction. If a person from Ukraine stretches his hand for a handshake every time he meets his American colleagues, they may be quite surprised or even a little annoyed; Americans value punctuality very much. If any appointment is made, American may be expected to come exactly at the appointed time. They will expect the same from others, and in business, if someone is late, this person can hardly count on successful talks.*

В цілому англомовний економічний дискурс являє собою складне комунікативне явище, що має вищезначені лінгвістичні та соціокультурні особливості й реалізується в мовленнєвій практиці суб’єктів економічної діяльності. Екстралінгвістичними чинниками усного дискурсу виступають особливості комунікативної поведінки мовця: культура мовлення, мовленнєвий етикет ділового спілкування, виразність, оптимальний темп мовлення, прийнятий для слухачів, володіння голосом, упорядкованість і послідовність викладення думок, відповідна інтонація, жестикуляція, міміка, вдало використані логічні й психологічні паузи, правильні логічні наголоси.

Розглянемо систему роботи з навчання усного англомовного економічного дискурсу, спрямовану на розвиток комунікативно-дискурсивних умінь майбутніх менеджерів. Система роботи передбачає відбір автентичного матеріалу, виокремлення етапів навчання, створення комплексу вправ та завдань. При відборі матеріалу враховувались такі критерії: соціокультурна спрямованість матеріалу, оскільки формування необхідних умінь усного англомовного мовлення відбувається в нерозривному зв’язку з ознайомленням із економічними реаліями американської та британської культури; автентичність матеріалу, що репрезентує типові сценарії економічного англомовного дискурсу і є зразком сучасного ділового мовлення носіїв мови; наявність типових лінгвістичних моделей/структур усного англомовного економічного дискурсу, ключових дискурсивних маркерів та екстралінгвістичного

контексту; пізнавальна цінність та фахова інформативність матеріалів; адекватність сфері професійного спілкування майбутніх менеджерів; відповідність Програмі викладання іноземних мов для немовних спеціальностей.

Щодо етапів навчання, то пропонувалося проводити роботу за трьома етапами: лінгво-підготовчий, репродуктивно-комунікативний, професійно-дискурсивний. На першому етапі передбачалося набуття знань щодо англомовного економічного дискурсу, формування мовних навичок і розвиток лінгвістичних умінь. На другому етапі – формування рецептивно-репродуктивних дискурсивних умінь студентів у галузі економіки. На третьому етапі – розвиток і вдосконалення продуктивних професійно-дискурсивних умінь студентів у галузі економіки. На кожному етапі виконувалися певні вправи та комунікативні завдання.

Створення комплексу вправ та завдань відповідало таким вимогам: послідовності й урахуванню зростання мовної та операційної складності процесу навчання; дотримання трьох етапів становлення комунікативно-дискурсивних умінь; урахування закономірності формування комунікативно-дискурсивних умінь у говорінні; повторюваності й циклічності навчального матеріалу; обов'язковому контролю вправ.

Перший блок вправ був спрямований на формування лінгво-комунікативного мінімуму студентів та формування навичок та умінь сприйняття і здійснення комунікативних дій. Другий блок вправ був спрямований на формування комунікативно-дискурсивних умінь. Третій блок вправ був спрямований на закріплення та вдосконалення професійно-дискурсивних умінь.

Вправи першого блоку вміщували такі завдання: 1) ознайомити студентів з мовними й мовленнєвими одиницями англомовного економічного дискурсу за певною темою; 2) ознайомити з дискурсивними маркерами англомовного економічного дискурсу; 3) навчити розпізнавати/відбирати мовні/мовленнєві одиниці й дискурсивні маркери економічного дискурсу; 4) сформувати навички вживання нових мовних/мовленнєвих одиниць і дискурсивних маркерів у комунікативних ситуаціях; 5) навчити сприймати й відтворювати комунікативні ситуації з вивченими мовними/мовленнєвими одиницями; 6) навчити реконструювати міні-дискурс за допомогою вивчених мовних/мовленнєвих одиниць: розширювати / звужувати; 7) навчити розуміти адресоване співрозмовником висловлювання і реагувати, дотримуючись правил створення економічного дискурсу; 8) навчити поєднувати окремі речення у зв'язні усні висловлювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь; гл. ред. В. Н. Ярцева – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – С. 136-137.

Вправи другого блоку вміщували такі завдання: 1) розвивати уміння аналізувати комунікативні ситуації і планувати свій виступ відповідно до обраної стратегії; 2) розвивати уміння вибирати найбільш відповідний мовленнєвий жанр усного економічного дискурсу залежно від комунікативної мети; 3) розвивати уміння виокремлювати необхідну інформацію з фахового тексту й презентувати її як міні-дискурс; 4) розвивати навички інтерпретувати усні дискурси відповідно до комунікативного наміру мовця; 5) розвивати уміння інтегрувати окремі частини дискурсу в єдине ціле; 6) розвивати уміння організовувати зв'язну послідовність речень у міні-дискурс за допомогою засобів когезії; 7) навчити моделювати комунікативні ситуації економічного дискурсу і створювати власні міні-дискурси;

8) навчити реалізовувати комунікативну інтенцію на рівні мовленнєвої дії.

Вправи третього блоку вміщували такі завдання: розвивати уміння:

1) самостійного використання дискурсивних моделей для вирішення економічних проблем; 2) будувати цілісний усний економічний дискурс різних жанрів; 3) вільно оперувати відповідним жанром дискурсу в мовленнєвій діяльності; 4) створювати реальні дискурси, працюючи в on-line режимі, спілкуючись зі спеціалістами в галузі економіки.

Під час навчання усного економічного дискурсу, як зазначалося вище, формувалася дискурсивна компетенція студентів, формування якої передбачало зміщення акценту з мовної форми тексту, що виступав зразком використання дискурсивних моделей в усному дискурсі, на способи й засоби вираження і досягнення комунікативних цілей партнерів зі спілкування.

Необхідно зазначити, що в результаті експериментального навчання більшість студентів економічних спеціальностей (79 %) досягли професійно-комунікативної мети в проектуванні усного англомовного дискурсу в галузі економіки. Мовлення студентів було коректним з лінгвістичної точки зору, правильно використовувалися економічні терміни, термінологічні сполучення, формули ділового мовленнєвого етикету залежно від комунікативної ситуації. Студенти були в змозі коректно розпочати, підтримати та закінчити обговорення, відстоюючи свою позицію і спростовуючи позицію опонента, навести докази та відповідні приклади.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в теоретичному дослідженні й практичній розробці методики інтенсивного навчання усного іншомовного економічного дискурсу.

2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підруч. / Ф. С. Бацевич. – К.: Видав. центр «Академія», 2004. – 344 с.

3. Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. Пер. с англ. / Сост. В. В. Петров. Под ред. В. И. Герасимова. – М.: Прогресс, 1989. – 312 с.

4. Кубрякова Е. С. О контурах новой парадигмы знания в лингвистике / Е. С. Кубрякова, О. В. Александрова // Структура и семантика художественного текста: доклады VII междунар. конф. – М., 1999. – С. 186-197.

5. Рибачок С. М. Термінологічна лексика як засіб когезії англomовного економічного тексту: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 [Електронний ресурс] / С. М. Рибачок. Запорізький нац. ун-т. – Запоріжжя, 2005. – 30 с.

REFERENCES

1. Arutyunova, N. D. (1990). Diskurs [Discourse]. *Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar – Linguistic encyclopedic dictionary*. (pp. 136-137). Moscow: Sovetskaya Entsiklopediya [in Russian].

2. Batsevich, F. S. (2004). *Osnovy komunikativnoi lingvistyky [Basics of communicative linguistics]*. Kyiv: Vidavnychiy tsentr «Akademiya» [in Ukrainian].

3. Deyk, T. A. (1989). *Yazyk. Poznaniye. Kommunikatsiya [Language. Cognition. Communication]*. Moscow: Progress [in Russian].

4. Kubryakova, Ye. S., Aleksandrova, O. V. (1999). O konturakh novoy paradigmy znaniya v lingvistike [About the contours of a new paradigm of knowledge in linguistics]. *Struktura i semantika khudozhestvennogo teksta - Structure and semantics of literary text: Proceedings of the VII International Conference*. (pp. 186-197) [in Russian].

6. Чрділелі Т. В. Структура, семантика і прагматика ділового діалогічного дискурсу (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 [Електронний ресурс] / Чрділелі Тетяна Василівна. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2004. – 20 с. – укр.

7. Ярошук І. Діловий дискурс фахівця економічного профілю як комунікативне явище / І. Ярошук // Мовознавство. – 2012. – № 3. – С. 75-78.

5. Rybachok, S. M. (2005). Terminolohichna leksyka yak zasib kohezii anhlomovnogo ekonomichnogo tekstu [Terminology vocabulary as a means of English economic text cohesion]. *Extended abstract of candidate's thesis. Zaporizhzhya: Zaporizkiy natsionalnyi universitet* [in Ukrainian].

6. Chrdileli, T. V. (2004). Struktura, semantika i pragmatyka dilovoho dialohichnogo dyskursu (na materiali sushasnoi anhliiskoi movy) [Structure, semantics and pragmatics of business dialogical discourse (on the example of modern English language)]. *Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universitet V. N. Karazina* [in Ukrainian].

7. Yaroshchuk, I. (2012). Diloviy dyskurs fakhivtsia ekonomichnogo profilu yak komunikativne yavyshe [Business economics discourse as communicative phenomenon]. *Movoznavstvo – Linguistics, 3, 75-78* [in Ukrainian].

*Светлана Викторовна Боднар,
кандидат педагогических наук, профессор кафедры иностранных языков Одесского института финансов,
Украинский государственный университет финансов и международной торговли,
ул. 25 Чапаевской дивизии, 6, г. Одесса, Украина*

ОБУЧЕНИЕ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ УСТНОМУ АНГЛОЯЗЫЧНОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ ДИСКУРСУ

Статья посвящена проблеме обучения будущих менеджеров устному англоязычному экономическому дискурсу. Рассмотрены понятия «дискурс», «деловой дискурс», «экономический дискурс». Дано определение феномена «экономический дискурс», которое понимается как разновидность бизнес-коммуникации, которая осуществляется в экономической сфере с коллегами, партнерами, заказчиками, руководством, способствует решению экономических проблем, нахождению путей урегулирования и преодоления кризисных ситуаций, разработке стратегий развития предприятия, решению производственных вопросов, принятию решений, влиянию на конечный результат переговоров, совещаний, деловых бесед, предполагает учет социокультурных факторов экономической сферы, и в процессе которой формируется дискурсивная компетенция человека. В нашей работе основное внимание уделяется устному экономическому дискурсу, который включает в себя такие жанры, как: бизнес-встречи, экономические конференции, переговоры, брифинги, официальные презентации, интервью по поводу поиска работы, экономические форумы, конгрессы, деловые телефонные переговоры. Определены лингвистические (лексические, грамматические, стилистические) и социокультурные особенности устного англоязычного экономического дискурса, а также установлены социокультурные нормы англоязычного делового общения. В статье описываются виды работы выполняемой в процессе обучения устному англоязычному экономическому дискурсу, направленного на развитие коммуникативно-дискурсивных умений будущих менеджеров, которое предусматривало отбор аутентичного профессионального материала, определение этапов обучения (лингво-подготовительного, целью которого было приобретение знаний англоязычного экономического дискурса, формирование языковых навыков и развитие лингвистических умений; репродуктивно-коммуникативного, целью которого было формирование рецептивно-репродуктивных дискурсивных умений студентов в области экономики; профессионально-дискурсивного, целью которого было развитие и совершенствование профессионально-дискурсивных умений студентов в области экономики), создание комплекса упраж-

нений и коммуникативных заданий в соответствии с каждым этапом обучения. Представлены результаты апробации предложенных видов работы, которые подтвердили их эффективность в ходе экспериментального обучения.

Ключевые слова: устный англоязычный экономический дискурс, дискурсивная компетенция, студенты экономических специальностей.

Svitlana Bodnar,

*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), professor, Department of Foreign Languages,
Odessa Institute of Finance of Ukrainian State University of Finance and International Trade,
6, 25 Chapaivskoi dyvisii Str., Odesa, Ukraine*

TEACHING ORAL ENGLISH ECONOMIC DISCOURSE TO FUTURE MANAGERS

The article deals with the problem of teaching oral English economic discourse to future managers. The notions of “discourse”, “business discourse”, “economic discourse” have been under study. As to our definition, economic discourse is considered as a kind of business communication which takes place in the economic sphere with colleagues, partners, clients, customers, executives; helps to solve economic problems, to find the ways of settling and overcoming crises, to work out the strategies of enterprises development, to solve production issues, to make decisions, to influence the final results of the negotiations, meetings, business talks; takes into consideration cultural factors of economic sector; and in the process of which discourse competence is being developed. In the paper oral economic discourse which includes business meetings, conferences, negotiations, briefings, formal presentations, job interviews, economic forums, congresses, business telephoning has been under thorough consideration. The linguistic characteristics (lexical, grammatical, stylistic) of oral English economic discourse have been investigated. The sociocultural peculiarities of oral English language economic discourse have been singled out, sociocultural norms of English business communication have been analyzed. The types of work performed when teaching oral English economic discourse oriented at communicative and discursive skills development in future managers have been offered. It involves such points as: authentic material selection, teaching stages development (linguo-preparatory aimed at acquiring knowledge of English economic discourse, language skills formation, linguistic skills development; reproductive and communicative aimed at forming receptive and reproductive discursive skills of students majoring in economics; professional and discursive aimed at developing and improving productive professional and discursive skills of students majoring in economics), working out exercises and communicative tasks corresponding to the defined stages. The results of the suggested types of work approbation proved their efficiency.

Keywords: oral English economic discourse, discursive competence, students majoring in economics and business.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Є. А. Іванченко

Подано до редакції 15.05.2015